

Paminėtos 100-osios „Odisėjos“ vertimo į lietuvių kalbą metinės

Spalio 6 d. prie daktaro Jeronimo Ralio, iškiliausio tarpukario Jonavos m. visuomeninio veikėjo, rašytojo, vertėjo, paminklo pražydo gėlės. Minint 100-ąsias Homero „Odisėjos“ vertimo į lietuvių kalbą metines, Jonavos viešojoje bibliotekoje surengta konferencija „Jeronimas Ralis 1876-1921. Homero „Odisėja“ vertimui į lietuvių kalbą - 100 metų“. Konferencijos dalyvių pranešimuose ne kartą nuskambėjo nuostaba ir klausimas, kaip Jeronimui Raliui kilo mintis imtis tokio sudėtingo darbo. „Vyrą pagarbinki, Mūza, prityrusį vargo didžiausio“, - pasveikino susirinkusius senosios Lietuvos literatūros ir kultūros istorijos tyrinėtoja, profesorė hab.dr. Eugenija Ulčinaitė, parbrėžusi, kad šie žodžiai puikiai tinka apibūdinti ir patį Jeronimą Ralį. Apie šio žymaus žmogaus istorinį kontekstą, jo asmenines pastangas ir kilusius sunkumus verčiant didžiuosius antikinius

veikalus kalbėjo ne vienas konferencijos dalyvis.

Vilniaus universiteto filologijos fakulteto klasikinės filologijos katedros vedėja, docentė ir vertėja Audronė Kučinskienė susirinkusiems pasakojo tema „Antikinių veikalų vertimai į lietuvių kalbą iki J.Ralio“. Docentė ne tik apžvelgė pirmuosius antikinių kūrinių vertimus XVIII a. Lietuvoje, vėliau Latvijoje ir Estijoje, bet taip pat atkreipė dėmesį, kad dar iki J. Ralio pirmieji senovės graikų kūrinių „Antigonė“ ir „Prikaltasis Prometėjas“ vertimai sulaukdavo griežtos kritikos. Ir nepaisant stiprėjančio tautinio sąmoningumo tuometinėje visuomenėje, J. Ralis gimė ir užaugo lietuviškos spaudos draudimo laikotarpiu, Lietuvai esant Rusijos imperijos dalimi. Ir štai - dar šandien mokslininkus stebinantys jauno gimnazisto užmojis išversti garsiuosius senovės graikų veikalus būtent į lietuvių

kalbą. „Man atrodo, kad išversti Homerą reiškia būti tauta, verta europietiškos kultūros vardo“, taip šį fenomenalų sprendimą aiškina docentė. Dar daugiau detalių, patvirtinančių šio pasirinkimo fenomenalumą, atskleidė Lietuvos istorijos instituto doktorantas, vertėjas Arnoldas Kazimierėnas, klausytojams pateikęs įdomių faktų sujusių tiek su J. Ralio bandymais publikuoti „Odisėjos“ vertimą, tiek su to metu kultūrinio kontekstu. Vertėjo kelių sunkino literatūros pasaulio elito nusistatymas, jog tokius rimtus veikalus gali versti tik

autoritetai, daug keblumų kėlė bendrinės kalbos normų nebuvimas, o ką jau kalbėti apie poetiką? Vien tikrinių daiktavardžių rašymas vertėjui buvo didelis galvos skausmas. Apie J. Ralio gyvenimą ir jo pasirinkimą galėjusius nulemti įvykius konferencijoje taip pat kalbėjo jonavietis, Vytauto Didžiojo universiteto lektorius, publicistas, humanitarinių mokslų daktaras Ramūnas Čičelis. Klausytojams pateikęs kultūrologinį J.Ralio vertimų iš senosios graikų kalbos vertinimą, pranešėjas taip pat dalijosi įžvalgomis, jog bandymas versti Homerą – bandymas ieškoti gyvenimo prasmės ir siekti aukštesnių tikslų.

Šiandien J. Ralio kapą Ramybės skvere prieš konferenciją kartu su Jonavos viešosios bibliotekos direktore Skirmute Gajauskaite ir konferencijos

sumanytoju Vytautu Venckūnu aplankė svečiai. Apie šio žmogaus vaidmenį jonaviečių atmintyje konferencijos metu dalijosi Jeronimo Ralio gimnazijos mokytoja metodininkė Daiva Kšivickienė, išsamiai pristatydama J. Ralio gimnazijos muziejaus eksponatus, įdomias pačių jonaviečių lūpomis pasakotas istorijas bei gražias iniciatyvas, kurios šiandien puošia gimnazijos bendruomenės gyvenimą ir kartų kartoms perduoda žymaus vertėjo, ne vieną gyvybę išgelbėjusio Jonavos gydytojo Jeronimo Ralio vardą. D. Kšivickienė susirinkusiems priminė, kad liko penkeri metai iki 150-ųjų J. Ralio gimimo metinių, todėl pats metas galvoti apie pasiruošimą šiai sukakčiai.

Konferencijos dalyvių pranešimus įvairino Kaišiadorių kultūros centro teatro režisieriaus Jono Andriulevičiaus skaitomos „Odisėjos“ ištraukos ir jaunosios arfos atlikėjos, pelniusios ne vieną apdovanojimą tarptautiniuose konkursuose, Justinos Varkulevičiūtės atliekamos arfos melodijos. Pirmąkart šis instrumentas, žinomas nuo IV tūkstantmečio prieš mūsų erą, suskambo bibliotekos skaitykloje.

Istorija skaičiuoja 100 metų ne tik nuo „Odisėjos“ vertimo. Lygiai tiek pat sukanka po dr.J. Ralio mirties. Žmogaus, kurį šiandien be visų nuopelnų literatūrai ir Jonavos bendruomenei, galime laikyti pavyzdžiu, kaip nepaisant sunkumų, kritikos ar įvairiausių kliūčių, atkakliu darbu, ryžtu ir pasišventimu, galima pasiekti savo tikslą.

Jonavos viešosios bibliotekos inf.